

«ΤΑ ΦΤΕΡΑ ΤΟΥ ΙΚΑΡΟΥ»

(Εθνικὸ Θέατρο)

ΤΟΥ Κ. Λ. ΚΟΥΚΟΥΛΑ

Πολύ σωστά χαρακτηρίζει σάν αλληγορία ὁ κ. Ἀλέξης Πάρνης τὸ ἔργο τοῦ ποὺ παίζεται ἀπὸ προχθὲς στὸ Ἐθνικὸ Θέατρο. Εἶναι ἀλληγορία, πράγματι, καὶ μάλιστα κλασσικοῦ τύπου τὰ «Φτερά τοῦ Ἰκάρου», ἀφοῦ οἱ ἥρωες τῆς εἶναι σχεδὸν χωρὶς ἐξαιρέσι προσωποποιημένες ἰδέες καὶ ἀφηρημένες ἐννοίες: τὸ κράτος (Μίνως), ἡ ἐπιστῆμη (Δαίδαλος), τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας (Ἰκάρος), ἡ αὐλικὴ δουλοπρέπεια (Νομοθέτης) κ.ο.κ.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφισβολία πὼς ἦταν ἀγαθὲς οἱ προθέσεις τοῦ συγγραφέα ποὺ θέλησε νὰ δώσῃ ἀλληγορικὰ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς στὸν τομέα τῆς ἐπιστῆμης, ἑνὸς ἀνταγωνισμοῦ ποὺ δὲν ξέρει κανεὶς ἂν κατατείνῃ τελικὰ στὴν ἀνθρώπινη εὐτυχία ἢ στὸν μαζικὸν ὀλεθρὸ. Εἶναι ὥστόσο φανερό ὅτι μὲ μόνες τὶς ἀγαθὲς προθέσεις δὲν γίνεται τέχνη. Ὅ,τι προέχει σ' ἓνα ἔργο τέχνης δὲν εἶναι ἡ πρόθεσι, μὰ τὸ αἰσθητικὸ ἀποτέλεσμα. Ἄν ἐξαιρέσῃ κανεὶς ἓνα ἢ δύο ἐξυπνα εὐρήματα, ὅλο τὸ ἄλλο ἔργο δίνει τὴν ἐντύπωσι μίᾱς μαθηματικῆς ἐξισώσεως. Δὲν ἀποκαλύπτει κανένα μυστικόν. Ἀφήνει νὰ παραγκωνισθῇ ἀπὸ διάφορα δευτερεύοντα ἐπεισόδια τὸ βασικὸ δραματικὸ στοιχεῖο τοῦ ἔργου: ἡ ἀγῶνισα καὶ ὁ ἀγῶνας τοῦ Δαίδαλου ποὺ δὲν μπορεῖ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ Μίνωα. Οἱ διάφορες σκηνὲς τοῦ ἔργου ἐπέχουν θέσι ἐπιχειρημάτων, προωρισμένων ν' ἀποδείξουν μίαν ἐκ τῶν προτέρων τεθείσα «κεντρικὴν ἰδέαν». Ὅμως ἡ ἰδέα, ἡ «θέσι» τοῦ ἔργου εἶναι τόσο κοινὴ καὶ φανερὴ, ποὺ δὲν χρειάζεται ἀποδείξεις, οὔτε κηρύγματα καὶ συνθήματα γιὰ νὰ δικαιωθῇ. Ἐνα μόνον χρειαζόταν ποὺ δὲν ἔγινε: ν' ἀξιοποιηθῇ ποιητικὰ καὶ μετουσιωμένη σὲ μορφή τέχνης νὰ προκαλέσῃ αἰσθηματικὸν ἐρεθισμὸν.

Θὰ ἦταν ἀσπῆρικτος ὁ ἰσχυρισμὸς πὼς ἔργα ἐγκεφαλικά καὶ προγραμματικά σάν τὰ «Φτερά τοῦ Ἰκάρου» δὲν προκαλοῦν συνήθως αἰσθητικὴ συγκίνησι. Τὰ ἔργα τοῦ Μπρέχτ, τοῦ Ντύρρενματ καὶ τοῦ Φρίς καὶ ὅταν δὲν συγκινοῦν, δημιουργοῦν στὸ κοινόν τους ἀπορίες καὶ προβληματίζουν. Ὁ συγγραφεὺς ὅμως τῶν «Φτερῶν τοῦ Ἰκάρου» δὲν ἔδωκε στὸ δικό του κοινὸν αὐτὴ τὴν εὐκαιρία. Ἐθεσε ἓνα πρόβλημα κι' ἔσπευσε νὰ τὸ λύσῃ ἀτὸς τοῦ καὶ νὰ μὴν ἀφήσῃ στὸ θεατὴ νὰ πάρῃ τίποτα μαζί του μετὰ τὸ κλείσιμο τῆς αὐλαίας.

Ὡς πρὸς τὴν σκηνοκὴν ἐρμηνεία τῶν «Φτερῶν τοῦ Ἰκάρου» δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῇ πὼς ὁ κ. Τάκης Μουζενίδης ποὺ ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη τῆς ἔδωσε πάντα τίς καλύτερες δυνατὲς λύσεις στὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετώπισε. Οἱ παραλληλισμοί, οἱ ἀναχρονισμοί καὶ οἱ ὑπαινιγμοί ποὺ ἀφθονοῦν στὸ ἔργο εἶναι θέβαιο πὼς καθιστοῦσαν ἐξαιρετικὰ δύσκολο τὸ ἔργο του. Θὰ μπορούσε ὥστόσο ν' ἀποφυγῇ μερικὲς ἀπαράδεκτες ὑπερβολές ποὺ μαζί μὲ τὸν ὀπτικὸ τραγέλαφο τοῦ κ. Ἀνεμογιάννη ποὺ συνέζευξε στὰ κοστούμια τοῦ τῆς μινωικῆς ἀμφίεσι μὲ τὴ σύγχρονη κρητικὴ ἐράκα καὶ μὲ τὴν ἀστροναυτικὴ στολὴ τοῦ Γκαγκάριν, ἐδημιούργησαν μίαν ἀτμόσφαιρα παρωδίας καὶ συγχύσεως μέσα στὴν ὁποία μὲ κόπο διέσωσαν τὴν καλλιτεχνικὴ τους ἀξιοπρέπεια ἡθοποιοί τῆς ἀξίας καὶ τῆς πείρας τοῦ Νίκου Τζόγια, τοῦ Ἀρη Μαλλιάρου καὶ τῶν λοιπῶν ἐρμηνευτῶν τοῦ ἔργου.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ